

ПОВИКУВАЊЕ

ДАНИЕЛА ХОДРОВА

Изданието е објавено со финансиска
поддршка од Министерството за култура
на Република Чешка

БИБЛИОТЕКА – АКВАМАРИН

Главен уредник
Филип Димевски

Јазична редакција
Филип Димевски

Лектура
Маргарета Карајанова

Наслов на оригиналот:
Daniela Hodrová
Uyvolávání

© Copyright by Daniela Hodrová, 2010

Компјутерска обработка
Бегемот

Ликовно уредување
Наталија Лукомска

© Сите права на изданието ги има БЕГЕМОТ ДООЕЛ – Скопје. Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без писмено одобрение од издавачот.

ПОВИКУВАЊЕ

ДАНИЕЛА ХОДРОВА

(РОМАН)

превод од чешки јазик
Маргарета Карајанова

Скопје, 2020

На Бохунка и на Јиржи

КОЛЕБЛИВО Й ПРИОЃАМ НА БУКВАТА А, А како Алиса, непосредно, со страв, не е чудо ако од неа треба да се создаде светот, кој, според Вајнреб, авторот на книгата „Знаци на живот“, се раѓа некаде меѓу зборовите ајин, што значи ништо, и ани, што значи јас, од нивниот необичен однос секогаш одново се создава еврејската буква алеф, што значи глава, биковска глава и истовремено број 1, во теоријата на мноштвото алеф е трансфинитен број, кој изразува дека целината не е поголема од нејзиниот дел. Буквата алеф сочинува две капки со значење дека постојат скриеното и очигледното, молкот и говорот, горе и долу. Во почетната реченица на мојот прв роман „Причесна“, Алиса Давидович никогаш не би помислила дека прозорецот на нејзината детска соба е толку ниско над гробиштата во Олшани, дека телото би ја минало таа далечина за помалку од две секунди, веќе беше свртен сиот свет, кој почна да се одмотува од тој миг и од извесен момент, ако не од почетокот, повторно се смотуваше, во мојот бесконечен роман што се распостилаше како ткаенина, и не само во романот, туку во сиот мој живот, кој од раѓањето е таинствено поврзан со животот на осумнаесетгодишната Еврејка, која скокнала од прозорецот на мојата идна детска соба; кога паднала на тротоарот, на долната усна ѝ се појавиле две капкички крв. Ја нареков со името на мојата дамнешна соученичка, која по многу години се одсва од Америка, ја изненади дека го најде своето име во ликот на туѓа приказна. Не претпоставував какви сили ќе придвижам кога ја оставив Алиса да се качи на симсот од прозорецот на пе-

ттиот кат, а всушност мораше да ја совлада оградата од балконот, зошто го сменив тој детаљ во романот?

Стои на симсот само еден миг, малку наведната под прозорската рамка, одлуката созреваше во неа целото попладне, кога паѓаше лапавица, рацете ќе ги пикне во крзнениот муф од баба си, ќе го земе на пат, ќе ги заплетка прстите во него, можеби за да ѝ се заплетка во дланките Шипкови Јура, проколнат да биде вечно дете. Тој целото попладне ќе набљудува како надвор вее лапавица и како наеднаш се ближи декемвриската вечер, Божик е на прагот, се стемнува, полека губи надеж дека ќе ја види Алиса дента, згора и за тоа дека ќе смее да мушне рака во муфот, тешко дека Алиса ќе излезе на такво време, можеби би отрчала набрзина, но тогаш не би ја втасал. А кога Шипкови Јура ќе го види татко ми како бргу се враќа од надвор и крие нешто под мантилот, и ќе го почувствува мирисот на муфот, ќе сфати дека Алиса е веќе излезена, но каде, тој не мрдна од прозорецот, само накратко кога се придвижи од прозорецот што гледаше накај дворот и до прозорчето што гледаше накај ходникот од зградата, да ја видеше во ходникот ќе имаше поголема надеж дека нема да му се измолкне. Не сфаќа зошто сега таткото го чува муфот на Алиса и се труди Јура да не го види. Мирисот на влажно крзно ќе остане цела ноќ во кујната, Шипкови Јура го вдишува кога се валка на отоманот без сон, всушност, единствено сонува спроти утрото, слегува некаде во темнината низ тесниот тунел и таму долу го чека нешто ужасно, неодредено, секојпат го стега толку силно што крикнува, вика, но од него не излегува глас, така што на отоманчето се стресува како пес.

МАМА СТОЕШЕ НА ПРОЗОРЕЦОТ секоја ноќ од недела спрема понеделник, можеби стоеше неколку секунди, едвај минута, од мигот кога отиде од саботата до кујната, каде

што спиеше во тие години. Тато¹ еднаш ја виде на прозорецот стуткана како животинче, тогаш за малку ќе скокнеше, повеќе од уплав одошто од намера. Оттогаш тој никогаш не се осуди да влезе во кујната, иако таа сè повеќе се закануваше дека ќе скокне. Тој испад се повторуваше секојпат кога во сабота и во недела се враќаше дома од Катержинки, радоста од средбата, која сè уште ја чувствуваше во сабота, во недела како што минуваше ноќта, ѝ преминуваше во депресија, ендогена депресија, така звучеше дијагнозата на доктор Фалтус, која настапуваше со упорна точност. По месеци и години што ги мина во Катержинки, се навикнав на таа игра со тато, не се ни плашевме дека навистина ќе скокне, одевме да си легнеме, во полусон сè уште гледав како го затвора прозорецот, иако се трудеше да го направи тоа што потивко. И не скокна, тоа не беше нејзината судбина, нејзината карма, како што би рекол Јохан, кој ме учи в театар да медитирам. Во понеделник секогаш покорна и сама оди во Катержинки, колку што се сеќавам, никогаш не сме ја придружувале дотаму, можеби само првиот пат, бесконечно долго се подготвувала во бањата додека јас и тато сè уште сме спиеле, во полусон забележав како зад себе ја затвора вратата. Можеби едвај чекаше да го види доктор Фалтус, или доктор Бели, не знам, не знам во кој од нив двајцата беше заљубена, веројатно последователно и во двајцата. Во ходникот во Катержинки своевремено ја среќаваше Власта Храмостова, глумицата гледаше в земја, и Милош Копецки, Мрачниот си го криеше лицето со марамче, ги поздрави, благо се поклони, и таа имаше дарба за глума и слободно можеше да стане глумица како татко ми, еднаш-двапати им напомна на глумците дека е жена на нивни колега од театарот во Винохради,

¹ Татко на авторката е Здењек Ходр (1908–1984), актер во многу чешки театри. Најпозната улога му е доктор Гален во претставата „Бела болест“ од Карел Чапек (сите забелешки се на преведувачот).

но Мрачниот никогаш не ѝ одговори ни на поздравот, а Власта Храмостова почна развлечено да ѝ одговара откако ја потсети дека во „Ноќта на игуаната“, во количка накај морето го возеше Здењек, во драмата го играше стариот поет на умирање Џонатан Кофин. Разбирам дека мама ги сакаше последователно, ако не и истовремено двајцата лекари, стрпливо зборуваа со неа за нејзините депресији, за нагонот да скокне низ прозорецот, кој ѝ се засилуваше ноќе од недела спрема понеделник. Ќе паднеше на тротоарот пред продавницата со играчки, која тогаш беше таму, подоцна многу години имаше јавна библиотека, одамна во излогот беа сместени „Тхета“, а еднаш и „Марионети“, каде што пишувам за мамината смрт, која не се случи тогаш на аголот меѓу плоштадот „Јиржи од Подјебради“ и „Луксембуршка“, туку во болницата „На Франтишку“, каде што триесет и една година по неа ќе умре и Јарослав.

СМРТКА ПРЕСТОЈУВА во вазата од мат-стакло, Карел во неа чуваше суво цвеќе и афион, кога ги извадив од вазата по неговата смрт, се распаднаа во прав. Велам престојува, но всушност не се најде таму доброволно и не падна по случајност, еден ден ја заробив во надеж дека нема да ѝ успее да се качи на мазните сидови, сигурно го сфати тоа и затоа никогаш не се обиде, барем не во мое присуство. Едно време тоа ситно зловолно суштество шеташе на работната маса, шумолеше со фустанот од вештачка свила, еднаш отшета до бањата, токму тогаш ја пишував „Тхета“, на жицата за алишта висеше Обвинетата² за велепредавство со другите од прочуениот процес, едно време марионетата висеше во библиотеката во собата на аголот, потпрена со тилот на „Розата

² Милада Хоракова (1901-1950), осудена е за антидржавна конспиративна дејност во најголемиот монтиран судски процес во Чешка. Рехабилитирана е во 1990 г.

на светот“ од Даниил Андреев, понекогаш кога беше лошо расположена тропкаше по неа со петиците, кога ќе ритнеш со нозете го допираше францускиот бестијариум, ја обесив марионетата на врвката, срнкаше додека по телото бавно ја допираше со прст свештеничето со швајцарска мантија, која се појави кај нас во тоа време, а беше премногу тенка за нашата зима. Сега марионетата стои, или е во полуседната положба, полулегната на дното од вазата. Еден ден кога ја извадив оттаму и се токмев да ја фотографирам, тоа беше веќе по смртта на моите двајца мажи, веќе ги имав изложено на огин во Мјелник, па со него не можеше да им наштети, ми се закани со одмавнување. Тогаш не му придадов значење на наглиот гест, иако ми беше јасно дека тоа е мојата смртка, па нели сама си ја избрав во продавницата за играчки на „Вацлавскиот плоштад“, каква марионета, си помислив кога ја седнав во продавницата на рака и го почувствував притисокот на тврдиот задник. Оној пат сакав повторно да ја видам фотографијата на марионетата во бело фустанче, не сфатив дека сликата лежи наопаку, и тогаш ја забележав, наместо око во дланката под напукнатиот капак стрчи топче, другото око не се гледа, толку е отечено, наместо нос зјаат ноздри, муцката ѝ е зајачка, ликот пришиен на черепот му припаѓа на сосема непознато и злокобно суштество.

Што, всушност, предизвикав кога ги купив Дворскиот Шут и Смртта, во споредба со Смртка се џинови, несомнено ми достигнуаат до над колената, не сум сигурна, можеби и до половината. Ги купив во два различни дуќани. Дворскиот Шут беше издлабен од Јан Крупица, целиот е од дрво, и зелено-розовата облека на Дворскиот Шут и качулката се дрвени, само звончињата и лентата на појасот се вистински, има темна брадичка и мустаќ, како да не е дворски шут, туку кавалер преоблечен во

дворски шут, во слична облека Тристан се пробил во дворецот на кралот Марк за да може накратко да ја види Изолда. Тоа било откако живееле во шумата во зелената колиба, своевремено го видов нивното живеалиште на сон, беше куќичка со градинка, па сепак не беше во шума, туку среде град, во градинката видов птица со виолетови пердуви, во куќичката, во која имаше само кревет и маса, слетаа шарени птички, едната ми слета на дланка, самите тие не беа таму, или веќе ја имаа напуштено куќата, или допрва требаше да се засолнат во неа. Смртта, за разлика од Дворскиот Шут, е од вештачки материјал, леана пластика, сериска изработка, изгледа како минијатурен костур со череп и со екстремитети, па сепак, градниот кош на искинатиот мантил ѝ е нацртан како со креда на табла. Марионетата нема автор, или барем двајцата Срби што ми ја продадоа на улицата „Карлова“ не знаеја кој е. Кога во дождливото попладне ги носев куклите дома, Смртка во однос на Дворскиот Шут ми се гледаше чудно лесна.

Една спроти друга, малата во бело накај големата во црно, не се догледуваат иако не се далеку, но затоа јас добро ги гледам и неа и Дворскиот Шут, од масата сестрите ми се од десно, Дворскиот Шут од лево, доволно е да се потсвртам. Што ли си разговараат меѓу себе, ако не молчат, и на кој јазик? Можеби се надеваат дека еднаш ќе си ја дувнат, небаре сониле лош сон. Што ќе биде? Што ќе биде? Тогаш малата чувствува копнеж да се извлече од својот затвор, макар што не еднаш се обидела и не било можно, па извесно време се прпелка на дното. Дворскиот Шут не ги гледа нив двете, погледот го втреничил во вратата, така гледаше накај вратата на „Сулицка“³ неподвижната тетка Емилка, кога бев кај неа постојано повторуваше да, да, не, не, како да бара некого, веројатно нестрпливо го чекаше Јан Крупица, чии

³ Дом за изнемоштени лица.

допири кај него разбудија љубов како што во мене ја разбудија допирите на Јохан кога се обиде да го исправи моето искривено тело. Можеби Дворскиот Шут бара други ликови од комедијата, овој пат нема да се игра на гробишта, туку овде, на разделот меѓу Винохради и Жижков, во собата што со години, до смртта на тато и преселбата на Карел од Панкрац кај мене, беше моја соба и одново стана по смртта на Карел. Во собата од Карел ми останаа само таа ваза, големиот кафен килим и килимчето под масата, со неговата вцицана крв. Кога седам на работната маса, на него ги ставам нозете внимателно, како да не е килимче, туку неговото тело, мислев дека сум го испрала килимчето, но кога го обесив над кадата, од него со часови капеше крв. Дворскиот Шут не сака да има ништо со лудите сестри, не ги ни погледнува, својата незаинтересираност им ја покажува веднаш, само што не се интересира ни за мене, тука сигурно не се чувствува како дома, копнее по својот господар, се надева дека тој конечно ќе се сети на него и ќе дојде по него. Мајстор Крупица сигурно заборавил на Кашпар, како што го нарекуваше, најверојатно го заборавил, сигурно го заборавил, оттогаш изделкал многу други марионети, сите имаат исти бадемови очи, забележав неколку во продавницата на крајот од улицата „Јилска“, една личеше на Дворскиот Шут како јајце на јајце. Колку ли марионети мајсторот фаќал со нежност кога ги делкал, на колку им вдахнал живот и со него љубовно измачување! Кутриот Дворски Шут! Кутри се сите што мајсторот ги оживеал со својот здив, а потоа ги продал низ светот, мачени од невозвратена љубов!

Од моментот кога го обесив Дворскиот Шут на библиотеката, со тилот се потпира на книгата од Рудолф Штајнер, со трупот на Тантра, со листовите досега до списите на Јунг, шири раце накај жртвата, само накратко го прекинува гестот кога ја брка упорната мува, која

падна меѓу прозорците и се разбуди на залезот од зимата, ме обзема сомнеж дека тоа е истата што попусто се обидуваше да ја избрка или, најдобро, да ја убие Карел кога седеше над масата над коректурата на „Ноќта на огледалата“, веќе немаше сила да ја чита и заврши на страница 19, ја избрка вечната мува дури кога лежеше под масата на килимчето. Сепак, сега сите нè мачат ситни мушички со четири крилца, октомилки, дрозофилии, во други години истите мушички се појавуваа со есента, а во зима исчезнуваа, така вели во Олшани господин Турче, ентомолог, но годинава во становите ги преживуваат сите зимски месеци. Влегуваат во сите телесни отвори и се населуваат во нив.

Можат ли заедно да разговараат ликовите од разни романи, од разни драми, и можат ли да се преоблекуваат еден во друг? Оведнаш ми е јасно дека Дворскиот Шут има лажни мустаќи, толку впечатливи не му прилегаат на ликот и на облеката, зошто ги залепил? Кого сака да види преоблечен како него? Малку ме плаши неговиот вџасен поглед, да не е луд? Кога му ја галам раката, ги препознавам рацете на Јарослав, се обидува да побегне, па нели неговото срце му припаѓа на мајсторот? И на Смртта, големата, повремено ѝ ги галам рацете, всушност, шепите, еднаш ги галеше Бохунка⁴ кога ми дојде во посета. Кога му ги претставував куклите на Јохан, кој само ги прелетуваше со погледот, во својата просторија во театарот има човечки екстремитети, раце и нозе, на нив им предава на студентите по кинезиологија како функционираат нозете. Кога понекогаш ја галам Смртта, не се стресува, за разлика од Дворскиот Шут, сигурно моите допири ѝ се пријатни. На искинатата капа, низ која наместа блеснува черепот, ѝ закачив со шнола цвет,

⁴ Бохумила Грегерова (1921–2014), чешка поетеса, авторка на експериментална поезија. Превела повеќе од 180 дела од француски и од германски заедно со својот партнер Јосеф Хиршал.

можеби сакам да ја придобијам со хортензија за да ме поштеди и да ме погуби еден ден помилосрдно одошто моите блиски? Ја вовлекувам, не по нејзин избор, каква смелост (!) во танецот. Во танецот на смртта, кој ги има и светот и оваа соба во своето тркало, што ќе биде од тоа? Што ќе биде од тоа? Сите околу себе, не само куклите и живите, туку и мртвите, сите почнуваат да се грчат по тактот на моето пенкало, Бохунка со патериците полека се врти околу масата-а-а-а, Карел потскокнува на окрвавеното килимче, Јарослав се бранува во чаршафот, во кој го смотавме со сестрата на Франтишек, Алиса танцувајќи затвора очи и си замислува дека танцува со Павел Сантнер, Шипкови Јура, опа оп-са-са, скокнува на отоманот послан со импрегнирано платно, тетка Емилка во „Сулицка“ на креветот се поткрева барем на ритамот и со левата рака, со здравата, диригира, поточно се тресе, вика да, да, не, не, речиси пее, за последен пат танцуваше во Маријански Бањи со еден пилот, интимно ја стискаше до себе, се вљуби во него и се надеваше дека ќе ѝ се јави кога ќе се врати во Прага, но тој веќе никогаш не се јави. Само Јохан не танцува иако тоа би му одело најдобро од сè, нели одамна танцувал во Народниот театар, макар во група, моето танцување сигурно не го заинтересира многу, ми се чини дека со главата покажува гест на одбивање, не посакува да биде во мојот роман. Сепак, како можам да го одминам, да не ми вдахнеше живот, не ќе почнев да го пишувам романов. Ги втренчил во мене чадливо-сините очи, така гледа во мене кога зборува за медитацијата, но овој пат неговиот поглед ми изгледа особено строг. Ах, тие црнокоси со сини очи! Бохунка се плашеше од нивниот поглед, одамна, сè додека не се зближија, се плашеше и од погледот на Јоска⁵, а еднаш во неа предизвика страв и погледот на поетот Хајсенбител,

⁵ Јозеф Хиршал (1920–2003), чешки поет и преведувач, автор на експериментална поезија, забранета во времето на советската окупација.

втрнчен во неа од прозорчето на возот на железничката „Вилсон“, ѝ се сврте в глава и да не ја придржеше Јоска, за малку ќе паднеше.

ЈАРОСЛАВ ИМАШЕ ОЧИ НА БАБА СИ, не можам да речам во што се состоеше сличноста, најмногу во изразот, мудар и истовремено детски зачуден, можеби во бојата на ирисите, која на старост се претвораше од кафена во сива. Истовремено во него го препознавав тато во времето кога веќе живееше кај мене и бавно умираше, ми ми наа морници кога од соседната соба до мене допре кашлањето на Јарослав, толку слично на татевото, небаре времето се врати за дваесет и една година, кога таму лежеше тато на смртна постела. Дали моите блиски се отелотвориле во пријателот, набргу мажот, за да ми бидат поткрепа? Јарослав се плашеше да не ме сотре тагата од смртта на Карел, а како не, кога еднаш соопштив дека можам да завршам како Алиса Давидович *abyssus abyssum invocate in voce cataractum tuarum*, кој зборува латински? Бездната над бездните, која под мене ќе се отвори со својата бучава, кога и да излезам на необично тесниот балкон, кој ја заобиколуваше собата во полу-круг, силно ме привлекуваше.

Една година пред смртта на Јарослав балконот оживеа двапати, еднаш на крајот од пролетта, а вторпат кон крајот на ноември, гулабицата во аголот, каде што имаше некаков крш и навезани лисја од јавор, изведе две гулапчиња. Истото чудо се одигра и на балконот во станот на Јарослав во Панкрац, првата двојка полета, втората угина. Се сомневавме дека постарото гулапче го исколвало своето братче, веројатно така се случило, но и второто гулапче угина по околу две недели, иако Јарослав му сипуваше овесни снегулки. Еднаш го стави послабото гулапче назад во гнездото, потскокнуваше подалеку, мислеше дека паднало, но птичето повторно

скокна од гнездото. Мршите беа леснички и кога се здр-
вија, крцкаа. Да не угина гулапчето зашто го допре, ро-
дителите да не престанаа да го хранат младенчето и да
не почувствува братот омраза зашто го забележаа туѓи-
от допир? Не успеа да се ослободи од чувството дека е
виновен за судбината на гулапчињата, дека можеше да
направи повеќе за дечињата, како што ги нарекуваше.
Слично го мачеше прашањето дали може да му помогне
на Карел со совет да се грижи за своето здравје, не се ос-
мелуваше да зборува со Карел за неговата болест освен
индиректно, насетуваше дека пријателот ќе го избрка.
Крајот доаѓаше бавно, две децении откако сме заедно
со Карел.

Која од нив ќе ме чека долу ако решам да скокнам,
малата од продавницата за играчки на „Вацлавскиот
плоштад“, или големата, која ми ја продадоа двајца Срби,
дење продавачи на сувенири, ноќе макроа? Најверојатно
би се појавиле двете, на малата би ѝ успеало да испол-
зи, или да скокне од вазата. Сестрите, иако не по крв, не
се согласуваат добро, во моментот кога би скокнала, би
стоеле еднодушно заедно, малата во нозете на голема-
та, со раширени ковчести прегратки, во кои цврсто би
се наспала пред заминувањето, пред продавницата каде
што оставам да ми направат големи фотографии на мас-
ки, на моите блиски од нивната младост и на олшански-
от, не на Ангелот на тагата, кој го бараше, но не го најде
гробот во кој, за време на војната, се криеше господин
Турчин, кој не беше Турчин туку Евреин, хаусмајсторот
Шипка мора секојпат одново да покаже нешто во вис-
тинската светлина, секоја втора ноќ кај него во гробот
доаѓаше господин Клечка, пред тоа двајцата живееја за-
едно во станот под семејството Давидович. Овој ангел,
кој го открив неодамна, е поситен и понежен, неговата
тага не е толку очигледна, театрална, главата ја потпира
на рамото како Меланхоличен Ангел, сепак, поддршка

не му е надгробната плоча, туку маска со факел наведната на земја во знак на тага. Ниту нему не му е важно кој е погребан под него, го мачат разни маки како и неговиот другар и како сите олшански ангели, иако потекнуваат од разни работилници, и нему исто како ним и како на Дворскиот Шут му недостигаат допирите на мајсторот, на мајстор Малински, како сите ангели копнее да го почувствува сонот на станот во Олшани, не знае колку долго трае тој сон, омаеноста од виното што го локаше ноќта, кога гробот наеднаш се претвори во лозје, насекаде имаше многу светилки, по гробовите одеа берачи, на главите имаа чудни капчиња, господинот Турчин е виновен за тоа што беа капчиња на деца болни од чума, беа вжештени од виното и викаа на туѓ јазик, всушност не на туѓ, на гробовите имаше многу натписи на тој јазик, на еден од полуурнатите германски гробови своевремени со Карел ги толкувавме речиси уништените стихови. На крилестите, исто како на јогините, им е доволно да се напијат од замајувачкиот сок сосема малку, наеднаш се поднапиени и тонат во сон од кој некои веќе нема да се разбудат.

Во пролетните обреди СМРТТА се издигнува, јас надмено ја донесов дома и не ми беше доволна една, туку имам и друга, плаши се од неа! На времето во тие ритуали значеше вегетација што умира, или е мртва, Манхард го докажува тоа со користење на зборот Смрт за духот на зрелото жито, некаде го нарекуваат Мртов сноп, на друго место Стар маж, или Стара жена, Старица, Баба, Жена, но и Девица. Мислам дека за Карел Старица беше жената од шестиот кат, а кога навреме ќе ја забележеше на улицата, ја заобиколуваше. Понекогаш ја сретнуваше на приземјето од зградата, или во лифтот кога слегуваше надолу и сопре на нашиот кат. И тогаш приквечерта, во вторникот на 30 април, кога отиде во продавницата

по последната плоска, ја сретна. Стоеше во лифтот, потпрена на својот бастун, а кога го виде, ја отвори речиси беззабата уста и од неа излезе црвена глувчица. Иако му беше останата малку сила, во неговото тело сè се подготвуваше за последната борба, која неколку часа подоцна ќе се одигра под работната маса, а на главата ќе му паѓаат лисја од „Ноќта на огледалата“, ја тресна вратата од лифтот и избра да оди по скалите грчевито држејќи се за гелендерот за да не падне.

И јас секојпат ја избегнувам кога ќе ја сретнам на улица, ја заобиколувам оддалеку разнишана како пајка, со главата наведната на земја, од една страна дрдори, одмавнува со главата, постојано незадоволна од нешто, како и тогаш кога тукушто излезе од црквата, каде што секојдневно оди на миса. Сепак, се возам со лифтот со Жената Пајка⁶, не ја затворам вратата, кога ќе ја видам во кабината навалена негодува, незадоволна што малиот простор ќе го дели со некого. Всушност, треба да сочувствувам со неа, страда по синот, католички свештеник, секоја недела се влечкаат на гробиштата кај него, патот натаму и назад мора да трае со часови. Еднаш ја забележав на гробиштата, недалеку од Ангелот на тагата, секогаш за миг се буди, упорно ме гледа, можеби со надеж дека ќе го ослободам од сонот, зар повремено не му се чини дека нешто се менува, дека се буди од сонот? Веројатно и тој ја забележал Жената Пајка, се стресува како да сака да се ослободи од лошиот сон. На Жената ѝ се приклучува Пелишкова, не сум сигурна за нејзиното име, но ја познавам, таа е водич, ги шета заинтересираниите по гробовите на славните личности, и мене ми покажа неколку, меѓу нив беше и гробот на кукларот Матеј Копецки, насекаде со себе влече шарени ленти, со краевите смотани околу палците, си го обележува патот со нив, се лути кога некој ќе ѝ ги нагазне лентите, ѝ нуди

⁶ Назив за грда жена.

на Жената Пајка да се потпре на неа, но таа одмавнува со главата, оставете ме, оставете ме, мрмори, морам да одам кај синот, не сака помош, стигнува кај него макар и ползејќи.

Тогаш кога се врати од гробиштата смрзната, но задишена, сè дури на мониторот не го видам Меланхоличниот Ангел со својата нежна и убава тага, која беше и моја, сè додека во неа не се измеша тагата по Јохан, ја видов во обликот што Карел го познаваше. Таа е, сè уште се наведнува над гробот на синот, тешко дише, со едната рака се потпира на камен, со другата буричка во вазата со полуовенато цвеќе, оној пат во неа набоде вештачка хортензија, ја најде во контејнер, но истовремено се мушна дома низ полуотворената порта од куќата каде што тукушто метеше господин Бенда, како и секогаш потпевнувајќи си, по неколку недели пред мои очи ќе го изнесуваат од станот на приземјето и ќе го носат по првиот мозочен удар, а вториот ќе следи посилено за неполна година и ќе биде смртоносен. Кога ќе ме види, ќе подвресне и ќе фати да бега по скалите нагоре. Сепак, тоа беше само почеток. Ноќта, кога си ја облекував бундата, иако беше сè уште ноември, но беше фатил мраз, излегоа од неа нејзините другарки, или сестри, ме касаа на тилот или по рамената, едвај успеав да се отарасам од некоја, други ми навалуваа, ми се плеткаа во нозете, ги стискаа во дланките, другите станари на зградата се бореа со нив на скалите, дури и тројцата правнуци на композиторот Славицки, четвртиот е засега во мешето на мајка си, ги тресеа од себе и ги газеа. Потоа го забележав момчето што личеше на соседот од вториот кат, поранешен офицер, како дресира една од нив, на врат ѝ закачи натпис со име и ја водеше со синџирче, изведуваше и правеше пируети како циркуска пудлица, можеби беше Грегорка, која еднаш му досаѓаше во дворот на Карел кога тој го изнесуваше ѓубрето, но не му успеа